

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Wstęp do archeologii Bizancjum

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Archeologia - przedmioty do wyboru Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Archeologii Poziom studiów studia pierwszego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 19ARLPWS.1100000KU.16021.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Fakultatywny Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe uzupełniające
Koordynator zajęć	Dominik Stachowiak	
Prowadzący zajęcia	Dominik Stachowiak	
Okres Semestr zimowy	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Konwersatorium: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 2

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Poznanie przedmiotu badań archeologii Bizancjum, ich zakresu chronologicznego i geograficznego oraz kategorii zabytków.
C2	Poznanie terminologii właściwej dla archeologii i architektury Bizancjum.
C3	Kształcenie umiejętności rozpoznawania produktów kultury bizantyjskiej.
C4	Poznanie wybranych przykładów materialnej spuścizny Bizancjum w świecie współczesnym.

Wymagania wstępne

brak

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	Zna przedmiot badań oraz zakres chronologiczny i geograficzny archeologii Bizancjum.	ARL_K1_W01	Kolokwium pisemne
W2	Zna i potrafi wykorzystać terminologię właściwą dla archeologii i architektury bizantyjskiej.	ARL_K1_W02	Kolokwium pisemne
W3	Potrafi wskazać najważniejsze kolekcje zabytków bizantyjskich oraz zna stan zachowania zabytków architektury bizantyjskiej w poszczególnych krajach.	ARL_K1_W03	Kolokwium pisemne
Umiejętności - Student/ka:			
U1	Zna i potrafi wykorzystać terminologię właściwą dla archeologii i architektury bizantyjskiej.	ARL_K1_U03	Kolokwium pisemne
U2	Potrafi rozpoznać materialne wytwory kultury bizantyjskiej w zakresie architektury i rzeźby oraz malarstwa.	ARL_K1_U01, ARL_K1_U02, ARL_K1_U04	Kolokwium pisemne
U3	Potrafi wskazać najważniejsze zabytki kultury bizantyjskiej oraz wykazać ich wartość kulturową.	ARL_K1_U02, ARL_K1_U04	Kolokwium pisemne
U4	Potrafi wskazać najważniejsze kolekcje zabytków bizantyjskich oraz zna stan zachowania zabytków architektury bizantyjskiej w poszczególnych krajach.	ARL_K1_U01, ARL_K1_U04, ARL_K1_U08	Kolokwium pisemne
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	Potrafi wskazać najważniejsze kolekcje zabytków bizantyjskich oraz zna stan zachowania zabytków architektury bizantyjskiej w poszczególnych krajach.	ARL_K1_K04	Kolokwium pisemne
K2	Potrafi wskazać najważniejsze zabytki kultury bizantyjskiej oraz wykazać ich wartość kulturową.	ARL_K1_K04	Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Zakres chronologiczny i geograficzny archeologii bizantyjskiej	W1, U4, K1	Konwersatorium
2.	Początki sztuki wczesnochrześcijańskiej - rzymskie korzenie sztuki wczesnochrześcijańskiej - mechanizmy powstania odrębnej sztuki wczesnochrześcijańskiej - wpływ sztuki wczesnochrześcijańskiej na sztukę bizantyjską - główne motywy i cechy charakterystyczne sztuki wczesnochrześcijańskiej	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
3.	Architektura i sztuka wczesnobizantyjska, a architektura i sztuka rzymska – epoka Konstantyna i jego następców - początki architektury bizantyjskiej - pierwsze kościelne fundacje cesarskie - wpływ legalizacji chrześcijaństwa na architekturę i sztukę epoki - chrześcijaństwo w propagandzie cesarskiej - rozwój idei monastycznej	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
4.	Architektura i sztuka dynastii teodozjańskiej - standaryzacja form architektury kościelnej - architektura obronna dynastii teodozjańskiej – mury Konstantynopola - rzeźba figuralna i architektoniczna	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
5.	Architektura i sztuka epoki Justyniana - nowe rozwiązania architektoniczne - Agia Sofia i jej znaczenie cywilizacyjne - początek kultu ikon - rozwój i upadek miast w VI wieku	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
6.	Ikonoklazm – charakterystyka i konsekwencje - ideologia i sztuka ikonoklazmu - wpływ ikonoklazmu na stan zachowania zabytków bizantyjskich	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
7.	Okres średniobizantyjski w architekturze i sztuce - tzw. renesans macedoński i jego przejawy w sztuce - nowe typy budowli sakralnych – kościoł na planie krzyża wpisanego w kwadrat - standaryzacja programu ikonograficznego kościołów - nowe techniki budowlane	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
8.	IV krucjata i jej następstwa dla zabytków Bizancjum - rozbicie państwowości bizantyjskiej i jego konsekwencje z punktu widzenia archeologii - konsekwencje złupienia Konstantynopola dla dalszych losów kultury bizantyjskiej - rozproszenie przedmiotów pochodzących z Bizancjum w Europie Zachodniej	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
9.	Architektura i sztuka dynastii Paleologów - tzw. renesans Paleologów w architekturze i sztuce - cechy charakterystyczne malarstwa epoki Paleologów - nowe centra kultury bizantyjskiej w Mistrze i Salonikach	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
10.	Życie codzienne w Bizancjum i możliwości jego badania przez archeologię - handel - architektura mieszkalna - przedmioty codziennego użytku - obrządek pogrzebowy	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium
11.	Wpływ kultury bizantyjskiej na kraje ościennie - Armenia - Gruzja - Bułgaria - Serbia - sztuka Islamu	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
12.	Zabytki bizantyjskie we współczesnym świecie - zasięg występowania zabytków z poszczególnych okresów w miarę utraty ziem przez Cesarstwo Bizantyjskie - najważniejsze kolekcje zabytków bizantyjskich na terenach ich występowania - najważniejsze kolekcje zrabowanych zabytków bizantyjskich w muzeach zachodnich	W2, W3, U1, U2, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Konwersatorium	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Dyskusja, Metoda analizy przypadków, Uczenie problemowe (Problem-based learning)

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Konwersatorium	Wystarczająca znajomość zabytków kultury bizantyjskiej oraz umiejętność ich rozpoznawania i interpretowania. Dostateczne kompetencje w zakresie właściwej terminologii oraz literatury przedmiotu.

Literatura

Obowiązkowa

1. Deichmann, F. W., Archeologia chrześcijańska, przeł. E. Jastrzębowska, Warszawa, 1994.
2. Jastrzębowska, E., Sztuka wczesnochrześcijańska, Kraków, 2008.
3. Morrison, C. (red.) Świat Bizancjum, T.1-3, przeł. A. Graboń, Kraków, 2007-2013.
4. Leszka, M. J., T. Wolińska (red.), Konstantynopol Nowy Rzym. Miasto i ludzie w okresie wczesnobizantyńskim, Warszawa 2011.

Dodatkowa

1. Cormack, R., Byzantine Art, Oxford, 2018.
2. Ćurčić, S., Architecture in the Balkans from Diocletian to Süleyman the Magnificent, Princeton, 2010.
3. Ćurčić, S., E. Hadjityrphonos, Architecture as Icon: Perception and Representation of Architecture in Byzantine Art, Princeton, 2010.
4. Eastmond, A., The Glory of Byzantium and Early Christendom, London-New York, 2013.
5. Filarska, B., Początki architektury chrześcijańskiej, Lublin, 1983.
6. Krautheimer, R., Early Christian and Byzantine Architecture, Harmondsworth, 1979.
7. Mango, C., Byzantine Architecture, New York, 1976.
8. Molè, V., Sztuka Słowian Południowych, Wrocław, 1962.
9. Ousterhout, R., Master Builders of Byzantium, Princeton, 1999.
10. Walter, Ch. Sztuka i obrządek kościoła bizantyńskiego, przeł. K. Malcharek, Warszawa, 1992.
11. Weitzmann, K., Age of Spirituality. A Symposium, New York, 1980.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
------------------------	---

Konwersatorium	30
Czytanie wskazanej literatury	20
Przygotowanie do zaliczenia	10
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 60
Liczba punktów ECTS	ECTS 2

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
ARL_K1_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do świadomego podjęcia odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa archeologicznego w wymiarze regionalnym, krajowym, europejskim i światowym
ARL_K1_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, rozpoznawać, gromadzić, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować źródła z wykorzystaniem metod stosowanych w archeologii; przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację w celu określenia ich znaczeń, kontekstu społecznego i miejsca w procesie historyczno-kulturowym
ARL_K1_U02	Absolwent/ka potrafi zastosować i rozwijać umiejętności badawcze w zakresie: a) formułowania problemów badawczych, b) przeprowadzenia ich analizy poprzez dobór metod i narzędzi badawczych w celu c) rozwiązywania problemów badawczych, a następnie d) opracowania i prezentacji ich wyników; samodzielnie, kierując się wskazówkami opiekuna naukowego
ARL_K1_U03	Absolwent/ka potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, paradygmatami badawczymi i pojęciami z zakresu archeologii
ARL_K1_U04	Absolwent/ka potrafi merytorycznie argumentować z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułować wnioski i opinie o źródłach archeologicznych z różnych okresów i wybranych regionów, na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętnie przygotowywać opracowania w różnych formach
ARL_K1_U08	Absolwent/ka potrafi planować i organizować pracę indywidualną oraz w grupach, w odniesieniu do zadań związanych z problematyką archeologii
ARL_K1_W01	Absolwent/ka zna i rozumie miejsce i znaczenie archeologii w systemie nauk (zwłaszcza nauk humanistycznych) oraz jej specyfikę przedmiotową i metodologiczną; powiązania archeologii z innymi dyscyplinami z obszaru nauk humanistycznych, ścisłych, przyrodniczych i społecznych
ARL_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie terminologię, teorie, metodologię i metody z zakresu archeologii
ARL_K1_W03	Absolwent/ka zna i rozumie problematykę z zakresu szczegółowej wiedzy dotyczącej archeologii pradziejowej, średniowiecznej i historycznej lub orientalnej i antycznej; główne kierunki rozwoju i najważniejsze nowe osiągnięcia w zakresie archeologii